

ANONİM ŞİRKET GENEL KURUL KARARLARINA KARŞI AÇILAN İPTAL DAVASI SIRASINDA PAY DEVRİNİN DAVACILIK SIFATINA ETKİSİ

*Effect of Transferring a Company Share During Nullity Trial of Joint Stock
Company General Assembly Decisions on Claimant Title*

Burak POLAT*

Geliş Tarihi: 22.09.2020 Kabul Tarihi: 04.12.2020

ÖZET

Anonim şirketlerde genel kurul ikincil bir organ olmasına karşın ana karar organıdır. Yılda en az bir defa olağan olarak toplanması öngörülen genel kurulda şirketin işleyişi ile ilgili temel kararlar alınır. Bu kararların sınırı ise şirket esas sözleşmesi, kanunlar ve anonim şirketlerin yönetimine ilişkin temel ilkeler oluşturur. Bunlara aykırılık hükümsüzlük, butlan ve iptal edilebilirlik gibi bir dizi yaptırma tabi tutulmuştur. Ele aldığımız konu açısından belirtmek gerekirse iptal edilebilirlik nisbi bir etkiye sahip olup bu yaptırma tabi kararlar ancak iptal davası sonucu iptal edildiğinde yürürlükten kalkarlar. Bu ana kadar geçerli bir kararın hüküm ve sonuçlarını doğururlar. İşte bu iptal davası kanunda azlığa, yönetim kurulu, yönetim kurulu üyeleri ve pay sahipleri tarafından belirli sürelerde belirli usullerle açılabilen bir davadır. Dava açabilecekler içinde konumuz açısından pay sahipleri ayrı bir önem arz eder. Pay sahipleri kimi kararlara karşı herhangi bir kayıtla ve süreyle sınırlı olmaksızın dava açabilirlerken bir kısım kararlara karşı ise ancak muhalefet şerhlerini tutanağa geçirtmek ve süre şartına uymak kaydıyla dava açabilirler. Peki bir pay sahibi tarafından bu usullere uygun şekilde açılmış bir davanın akıbeti pay sahibi payını devrettiğinde ne olacaktır? Davacılık sıfatı yeni pay sahibine devredilecek mi, yoksa davacının taraf sıfatı ortadan kalkacak mıdır? Bu çalışma ile payın devredildiği farklı zaman dilimlerini de inceleyerek nihayetinde dava açıldıktan sonra gerçekleşen pay devrinin davada davacılık sıfatını nasıl etkileyeceği üzerinde durulacak; bu çerçevede iptal davasının niteliği, dava konusunun devri ve taraf değişikliği kurumları ile birlikte değerlendirilerek yeni pay sahibinin davaya devam hakkı olup olmadığına ilişkin bir yargıya varılacaktır.

Anahtar Kelime: Anonim Şirket, Husumet, İptal Davası, Pay Devri

ABSTRACT

General assembly is a secondary organ in joint stock company but a main decision board. Company's administration is directed with decisions made by this board. It assembles once year normally but if needed there can be more than one meeting. Decisions made by this board must be compatible with company's main contract. If anycase these decisions contradicts with main contract or the law, any share holders can sue a law suit. In this case shareholder will claim nullity of the decision/s. Beside the share holders, director's board and the minority also have a right to bring these case before the court. This suitor title just has limited with these actors; and court will check the title by the very beginning of the case till time of verdict. But how the court will act if a share holder brings this case before the court properly and transfers his/her share to another one while trial is being hold? In this article we are going to try to find a suitable answer for this question.

Key words: Joint Stock Company, Suit of nullity, Share, Transfer

* Hâkim, Adalet Bakanlığı, Antalya 1.Asliye Ticaret Mahkemesi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, e-posta: motpolat@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5402-5671.

GİRİŞ

Anonim şirketler genel kurul ve yönetim kurulu vasıtası ile yönetilirler. Yönetim kurulu icra organı genel kurul ise karar organıdır. Yönetim kurulunun icra çerçevesini esas sözleşme ve genel kurulun buna uygun şekilde aldığı kararlar oluşturur. Ancak icra edilmek üzere genel kurulca alınan kararlar her zaman üyeleri tatmin etmeyebilir. Bu sebeple Türk Ticaret Kanunu'nun 445 ve devamı maddelerinde genel kurul kararlarının iptali düzenlenmiştir. Buna göre Kanunun 445.maddesinde *446.ncı maddede belirtilen kişilerin*, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilecekleri öngörülmüştür. Pay sahipleri de 446.maddede dava açabilecek kişiler arasında sayılmıştır. Buna göre kural olarak genel kurul kararına karşı muhalif kalan ve muhalefeti tutanağa geçirten pay sahipleri bu kararlara karşı iptal davası açabilirler. İptal davası sonucu verilecek bir iptal kararı sadece dava açan pay sahibi için değil herkes için geçerli olur. Bahsi geçen hükümlere göre dava açabilmenin ön şartı pay sahibi olmaktır. Pay sahibi olmayan, pay üzerinde intifa, rehin ve hapis hakkı gibi sınırlı aynı ve şahsi hak sahiplerinin dava açma hakkı olup olmadığı öğretilmiş olsa da dava hakkının pay sahipliğine bağlı bir hak olduğu üzerinde ittifak edilen bir gerçektir. Hak sahipliğinin ise dava anında mı yoksa karar anında mı olması gerektiği tartışmalıdır. Zira 446. maddenin 1/b bendinde toplantıya katılmayan pay sahiplerine dahi dava hakkı tanınmıştır. Bu sebeple a bendinde öngörülen karara muhalif kalma olgusunun düşündürdüğü pay sahipliğinin karar anında mevcut olması gerektiği fikri tartışılmaz değildir. Diğer yandan bu fikrin kabulü halinde dahi dava hakkının pay sahipliğinin devri halinde payı devralana geçip geçmeyeceği de tartışılmaktadır. Dava hakkının payın ekonomik değeri içinde yer alan bir hak olduğu düşüncesi bu hakkın payın devri ile devralana geçebileceğini öne sürerken, payın ekonomik değerinden bağımsız olarak pay sahipliği olgusuna bağlı bir hak olduğu görüşü ise bunun karşısında yer almaktadır. Bu çalışma ile anonim şirket genel kurul kararlarına karşı açılan iptal davası sırasında iptal davası açan pay sahibinin payını devretmesinin davacılık sıfatının devrini sağlayıp sağlamayacağı, bu minvalde davanın yeni pay sahibi ile devam edip edemeyeceği tartışılmaktadır. Bu tartışmada konunun sağlıklı bir yöne oturması açısından iptal davasının dava türleri içindeki yeri, iptal davası açılma süreci değerlendirilecek; payın devrinin usul hukuku bağlamında ne anlama geldiği davada taraf değişikliği, dava konusunun devri çerçevesinde değerlendirilerek yeni pay sahibinin davadaki konumu ve açılmış davanın akıbeti hakkında bir yargıya varılmaktadır.

1. İptal Davasının Niteliği

2011 yılında yürürlüğe giren usul 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ikinci kısım birinci bölümü dava çeşitlerini ortaya koymuştur.

Buna göre 6100 sayılı Kanunun 105.maddesinde eda davası, 106.maddesinde tespit davası, 107.maddesinde belirsiz alacak davası, 108.maddesinde inşâî dava ve 109.maddesinde kısmî dava türü, davacının öne sürdüğü taleplerin içeriğine göre hukukumuzdaki dava çeşitleri olarak tanımlanmıştır. Eda davası adından anlaşılacağı üzere bir şeyin verilmesine, yapılmasına veya yapılmamasına yönelik, tespit davası ise bir hak veya hukuki ilişkinin varlığı yahut yokluğunun tespitine yönelik bir davadır.¹ Belirsiz alacak davası da eda ve tespit davasının özelliklerini taşıyan bir dava türü olup eda edilmesi istenen alacağın tam olarak bilinemediği, bu sebeple önce tespit edilip sonra edasına karar verilmesi istenen bir dava çeşididir.² Kısmî dava ise eda davasında ileri sürülebilecek bir talebin şimdilik bir kısmının ileri sürüldüğü bir dava türüdür. İnşâî dava ise bu dava türlerinden farklı olarak “*yeni bir hukuki durum yaratılması veya mevcut bir hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesi yahut onun ortadan kaldırılması talep edildiği*” yenilik doğurucu bir dava türüdür. Bir hukuki durumun kurulması, kaldırılması veya değiştirilmesi için davacının tek taraflı iradesinin yeterli olmadığı, bunun ancak mahkeme kararıyla sağlanabildiği durumlarda açılabilen dava inşâî davadır.³ İnşâî dava sonucu verilen hükmün etkisi (inşâî tesir) kendiliğinden doğar, kural olarak icraya konulmasına gerek yoktur.⁴

Anonim şirket genel kurul kararlarına karşı açılacak iptal davası ise TTK'nun 445 ve devamı maddelerinde öngörülmüştür. Buna göre kanunda belirtilen kişiler kanun, esas sözleşme veya dürüstlük kuralına aykırı olduğunu düşündükleri kararlara karşı iptal davası açabilir. İptal kararı ancak kesinleştiği andan itibaren hüküm doğurmaktadır; yani bir genel kurul kararı iptal edilene kadar, eğer mahkemece yürütmesi geriye bırakılmamışsa, geçerli bir kararın hüküm ve sonuçlarını doğurur. İptal kararının kesinleşmesi ile iptale konu genel kurul kararı ortadan kalkar. Bu haliyle iptal davası ile davacı davalının bir şeyi yapmasını yahut yapmamasını istememekte; bir hukuki ilişkinin varlığının tespitini de talep etmemektedir. Bu dava ile davacı genel kurul iradesi ile ortaya konmuş bir hukuki işlemin hukuk dünyasından kaldırılmasını talep etmektedir. Bu haliyle iptal davası HMK anlamında bir inşâî davadır. Bu sebeple inşâî davanın hüküm ve sonuçlarına tabi olmak durumundadır.

2. Genel Kurul Kararları ve İptal Davası Süreci

Anonim şirket genel kurul kararlarına karşı iki kategoride yaptırım öngörülmüştür: Bunlardan birincisi yokluk ve butlan ikincisi ise iptal

¹ Hakan Pekcanitez, – Oğuz Atalay, - Muhammet Özkes, - Medenî Usul Hukuku, Ankara:2011 s.299-300

² Pekcanitez- Atalay – Özkes, 2011, s.303

³ Pekcanitez- Atalay – Özkes, 2011, s.309

⁴ Pekcanitez- Atalay – Özkes, 2011, s.311

edilebilirliktir. Genel kurul kararının kurucu unsurlarının mevcut olmaması halinde kararın yokluğundan bahsedilir.⁵ Bir kurul kararının varlığı için iki temel unsur gerekir: Bunlardan birincisi toplantı yapılmış olması, ikincisi karar alınmış olması olarak ortaya konabilir. Bu şartlar herhangi bir kurul kararının bu arada anonim şirket genel kurul kararının da kurucu unsurlarıdır. Anılan şartlardan birinin eksikliği kararın hukuk dünyasında hiç doğmamış sayılmasına (keenlemyekün) neden olacaktır. Bu halde herhangi bir zaman aşımı yahut hak düşürücü süreye tabi olmayan yokluğun tespitine yönelik bir tespit davası açılmak gerekir. Diğer yandan butlan ise bir hukuki işlemin hukuk düzeni tarafından öngörülen geçerlilik şartlarını içermemesi nedeniyle başlangıçtan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurmamasıdır.⁶ Yoklukla malul bir karar kurucu unsurları içermemesi nedeniyle hukuk dünyasında hiç mevcut olmamış sayılırken butlan yaptırımında karar, kurucu unsurları içermekle birlikte kanunda öngörülen geçerlilik şartlarını içermemesinden ötürü ölü doğmuştur.⁷ Hukuk dünyası tarafından öngörülmüş sonuçlar çerçevesinde değerlendirildiğinde yok sayılan ve batıl olan kararlar arasında bir farklılık yoktur.

Anonim şirket genel kurulu tarafından alınan bir kısım kararlara karşı ise bu denli ağır bir yaptırım öngörülmemiştir. Yokluk ve butlan dışında kalan hukuki sakatlıklar halinde ise genel kurul kararlarına karşı iptal yaptırımı öngörülmüştür. İptal edilebilirlik öne sürülmesi açısından belirli bir süre ile kısıtlanmıştır. Zira kanun koyucu hukuki görünüşe güven teorisi çerçevesinde büyük hukuki eksiklikler içermeyen kararların sürekli ortadan kaldırılma tehdidi altında bırakılmaması gerektiğini düşünerek belirli bir süreden sonra bu türde sakatlıklar içeren kararların geçerli hale gelmesi gerektiğine hükmetmiştir. Yokluk ve butlan hukuki sonuçları açısından ağır yaptırımlar olup tereddüt halinde davaya konu kararın iptal yaptırımına tabi olduğu kabul edilmelidir.⁸

İptal davası yukarıda bahsedildiği üzere ileri sürülmesi belirli şartlar ile sınırlanmıştır. Bu şartların bir kısmı süreye bir kısmı davacı sıfatına bir kısmı ise talebin ileri sürülüş biçimine ilişkindir. İptal davasının şartları Türk Ticaret Kanunu'nun 445.maddesinde gösterilmiştir. Buna göre "... kanuna veya esas sözleşme hükümlerine ve dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine..." demek suretiyle iptal davasının sebepleri gösterilmiştir. Bu çerçevede genel iptal sebeplerini göstermekte olup bunun dışında genel kurula *murahhas üyelerden hiçbirinin veya bir yönetim kurulu üyesinin katılmamış olması ve denetçinin katılmamış olması* da özel iptal sebepleri olarak

⁵ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara :2017, s.387

⁶ Veysel Başpınar, Borç Sözleşmelerinin Kısmî Butlanı, (tez) Ankara 1998 s.23

⁷ Pulaşlı, 2017 s. 389

⁸ Reha Poroy- Ünal Tekinalp, - Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku 9.bası,İstanbul 2003 s.392

öngörülmüştür. 445.maddede öngörülmüş olan kanuna aykırılık sadece Türk Ticaret Kanunu'nu değil tüm mevzuat hükümlerin kapsamaktadır⁹ ve yokluk ile butlan halleri dışındaki aykırılıkları ifade etmektedir. Zira yokluk ve butlan hallerinde karar alınışından itibaren hukuk dünyasında mevcut değilken iptal davası hukuken doğmuş ve geçerli olan ancak bir kısım hukuki sakatlıklarla malul olarak meydana gelmiş genel kurul kararlarına karşı açılmaktadır.¹⁰ Diğer taraftan bu iptal sebeplerinin yanında anonim şirket esas sözleşmesi şirketin anayasası niteliğinde olduğundan bu esas sözleşme hükümlerine aykırı olarak alınan kararlar da iptale tabi olur. Bunlara ek olarak genel kurulda alınan kararlar görünüşte kanun ve esas sözleşmeye uygun olmasına rağmen çoğunluğun yetkilerini kullanarak azınlığın ve münferit pay sahiplerinin meşru çıkarlarını ihlal eder nitelikteyse dürüstlük kuralına aykırılık nedeniyle bu genel kurul kararının iptali gerekir.¹¹ İptal davası için öngörülmüş kararın içeriğine ilişkin bu kısıtlamalar yanında anılan davanın açılabilmesi için bir süre sınırlaması da getirilmiştir. Buna göre genel kurul kararlarının yokluğu ve hükümsüzlüğünün ileri sürülmesi için bir süre öngörülmemişken iptal davasının açılması için üç aylık bir süre sınırı getirilmiştir. Bu süre toplantıya katılanlar açısından karar tarihinden, katılmayan pay sahipleri açısından ise kararın tescil ve ilan tarihinden itibaren başlar.

2.1 İptal Davasında Taraflar

İptale tabi kararlara karşı dava açabilecekler de belirli şartlar dahilinde sınırlandırılmıştır. Bu minvalde anonim şirket genel kurul kararlarına karşı dava açabilecekler Türk Ticaret Kanunu'nun 446.maddesinde gösterilmiştir. Buna göre;

- toplantıda hazır bulunan ve fakat karara olumsuz oy verip bunu tutanağa geçiren pay sahipleri;

- bu kayıtlı sınırlı olmaksızın toplantı çağrısının usulüne uygun yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin yahut temsilcilerinin katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini öne süren ve bu hususların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu iddia eden pay sahipleri

- yönetim kurulu veya kararların yerine getirilmesi kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri ile tartışmalı olsa da pay üzerinde intifa hakkı sahibi olanlar¹² iptal davası açma hakkına sahiptir.

⁹ Halil Arslanlı, Anonim Şirketler, 1960, s.79

¹⁰ Pulaşlı, 2017 s.398

¹¹ Ertürk İmregün, Anonim Ortaklıklar, İstanbul :1989, s.126

¹² Abuzer Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994, s.297 vd

Dava açma hakkına sahip kişilerin bu hakkını hangi usûl dairesinde kullanacağı daha geniş bir çalışmayı gerektirmekle burada öncelikle konumuzla ilgisi bağlamında pay sahibinin dava hakkı incelenmektedir.

2.2 Pay Sahibinin Dava Hakkı

Konumuz açısından öncelikle üzerinde durulması gereken husus pay sahibinin dava hakkıdır. Kanunun lafzına göre pay sahibinin dava açma hakkının mevcudiyeti için ya toplantıya katılıp olumsuz oy kullanması ve bu hususu tutanağa geçirtmesi yahut eğer toplantıya katılmamışsa Türk Ticaret Kanunu 446/1-b maddesindeki şartları öne sürmesi gerekir. Toplantıya katılarak dava açan pay sahibi için olumsuz oy verilmesi ve bunun tutanağa geçirilmesi özel bir dava şartıdır; yokluğu davanın dinlenmesine engel olur. Karara muhalefetin görüşmeler esnasında değil oylama sırasında mevcut olması gerektiği öne sürülmektedir.¹³ Ancak Yargıtay bazı kararlarında toplantı esnasında karara karşı sözlü olarak yapılan tartışmaların ayrıca bir muhalefet şerhi yazdırılması gereğini ortadan kaldırdığını düşünmektedir.¹⁴ Toplantıya davetin usulsüz olması sebebiyle genel kurul kararına karşı dava açmak isteyen pay sahibi eğer toplantıya katılmışsa sırf bu sebebe dayalı olarak dava açamaz. Zira burada amaç pay sahibinin toplantıdan haberdar edilmesi olup pay sahibi her nasılsa toplantıyı öğrenip katılmışsa bu eksiklik giderilmiştir ve bu durum iptal sebebi olmaz. Ancak, gündem gereği gibi ilan edilmemiş ise bu durumda pay sahibinin toplantıya katılıp katılmamasının bir önemi yoktur; zira burada öngörülen amaç toplantıda tartışılacak konulara pay sahiplerince toplantı öncesinden vakıf olunmasıdır ki bu eksikliğin sonradan giderilmesi mümkün değildir. Diğer yandan yetkisiz bir kişinin toplantıya katılması nedenine dayanarak iptal davası açan pay sahibinin sadece bu hususu değil aynı zamanda yetkisiz olarak katılan kişi veya kişilerin oylarının kararın alınmasında etkili olduğunu da ispat etmesi gerekecektir. Karara etkisi olmadığı halde bu hususun iptal sebebi olarak ileri sürülmesi dürüstlük kuralı ile bağdaşmayacağından dinlenmez.

Toplantıya katılan pay sahibinin dava açma anında da pay sahipliğini koruması olağan durumdur. Ancak, toplantıdan sonra pay sahibi haline gelmiş bir kişinin dava açabilmesi yahut toplantı sırasında pay sahibi olup dava açan birinin dava sırasında payını devretmesi halinde dava açma yetkisi bakımından pay sahipliği şartı yerine getirilmiş sayılıp sayılmayacağı sorusu yanıtlanmalıdır. Bu hususa menfi ya da müspet olmak üzere kolaylıkla cevap vermek oldukça güçtür. Burada öncelikle pay sahibi tarafından kullanılmayan hakkın daha sonra payı devralan yeni pay sahibi tarafından, süresinde olmak kaydıyla, kullanılmasının mümkün olup olmadığı ve pay devrinin kapsam itibarıyla sadece ekonomik hakların devri ya da açılmış davanın dava

¹³ Gönen Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 3.Baskı, C.2 Ankara 2004, s.2251-52

¹⁴ Yargıtay 18.Hukuk Dairesi 2014/14808 Esas – 2014/18738 Karar Tarih: 18/12/2012

konusunun devri anlamına gelip gelmediği değerlendirilmelidir. Bunlara ek olarak dava sırasında pay devrinin usûl hukuku bakımından sonuçlarının ele alınması ve davada taraf değişikliğinin bu kapsamda ne kadar mümkün olduğunun tartışılması gerekir.

3. Genel Kurul Kararının Alındığı Sırada Pay Sahibi Olmayan Kişilerin Dava Hakkının Değerlendirilmesi

Yukarıda değinildiği üzere Türk Ticaret Kanunu'nun 445.maddesi dava hakkını kural olarak pay sahibine tanımıştır. Bu halde genel kurul kararı alındığı sırada pay sahibi olup dava açıldığı sırada yahut dava devam ederken pay sahipliğini yitiren bir kişinin iptal davası açamayacağı ya da açılmış bir iptal davasına devam edemeyeceği doktrin¹⁵ ve Yargıtay uygulamasında ittifakla kabul edilen bir husustur. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre edinme yahut kaybetme zamanı fark etmeksizin dava açarken pay sahibi olmayan bir kişinin ve dava devam ederken pay sahibi olmayan bir kişinin davada taraf sıfatı olamaz. Bunun yanında tartışmalı hususlardan birincisi henüz dava hakkını kullanmayan eski pay sahibinden pay devralan yeni pay sahibinin dava açıp açamayacağı, bu arada açabileceği kabul edildiği takdirde bunun hangi şartlara tabi olacağı; ikincisi ise bizim makalemizin de esas konusunu oluşturan dava sırasında dava açmış pay sahibinden payı devralmış yeni pay sahibinin açılmış olan iptal davasına devam edip edemeyeceğidir. Her iki ihtimale ilişkin olarak payın yeni pay sahibine ne şekilde devredildiğinin de ayrı ayrı değerlendirilmesi ve külli-cüzi halefiyet halleri bakımından bir farklılığın olup olmadığının ortaya konması gerekir. Bunun için önce külli-cüzi halefiyet yoluyla payın devrinin değerlendirmesini yapacak ardından yukarıda öne sürdüğümüz her iki ihtimali açıklanacaktır.

3.1 Şirket Payının Külli ve Cüzi Halefiyet Yoluyla Devredilmesinin Davacılık Sıfatı Açısından Değerlendirilmesi

Bilindiği üzere külli halefiyet halefin selef olan şahsın yerine aynen o şahıs gibi kaim olmasıdır. Bu ölüm, iflas hallerinde olduğu gibi kanundan doğabilir yahut şirketlerin birleşmesi veya devralınmasında olduğu gibi bir sözleşmeye dayanabilir. Bizim de katıldığımız hakim görüşe göre külli halefiyetin geçeri olduğu ölüm, ticaret şirketlerinin birleşmesi ve bir anonim şirketin başka bir şirket tarafından ya da kamu tüzel kişisi tarafından devralınması hallerinde külli halef konumunda olan mirasçı, devralan ya da bünyesinde birleşme gerçekleşen şirketin yeni pay sahibi sıfatıyla iptal davası açması mümkün olduğu gibi açılmış bir davaya devam edebilmesi de mümkündür.¹⁶ Ancak

¹⁵ Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul:2009 – Kendigelen, İptal Davası – Pulaşlı, Şirketler Hukuku

¹⁶ Kendigelen,1974 s.309, Moroğlu, 2009, s.154-155, Pulaşlı 2017 s.406 vd

tartışma yaratan esas husus payın külli halefiyet yoluyla değil satış veya şirkete sermaye olarak konulması ihtimallerinde olduğu gibi cüzi halefiyet yoluyla devredildiği hallerde dava açma ve açılmış davaya devam etme hakkının varlığı konusudur.. Burada karşımıza cüzi halefiyet sonucunu doğuran iradi devir hallerinde taraf sıfatının değişip değişmeyeceği, cüzi halefin dava açma hakkını kullanabilecek olduğu varsayımında dava açmak için karara muhalif kalınması gibi ön şartların yerine getirilip getirilmediğinin sonuca etkisi, payın devrinin HMK 125.madde bağlamında dava konusunun devri anlamına gelip gelmeyeceği, dava hakkının paya mı yoksa pay sahipliğine mi bağlı bir hak olduğu hususlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi ve buna göre bir sonuca varılması gerekmektedir. Bu sebeple külli halefiyet halinde devrin sonuçlarına ilişkin vardığımız bu görüşü yinelemeyerek devam eden kısımlarda cüzi halefiyet hallerinde dava açma yahut davaya devam edebilme ihtimallerini değerlendireceğiz.

3.2 Dava Hakkını Kullanmamış Pay Sahibinden Pay Devralan Yeni Pay Sahibinin Dava Hakkı

Anonim şirket genel kurul kararlarına karşı kural, toplantıya katılmış pay sahibinin dava açabilmesidir; toplantıya katılmayan pay sahibi¹⁷ ile sorumluluğu doğabilecek yönetim kurulu üyelerinin¹⁸ bireysel olarak dava açabilmeleri istisnadır. Hal böyle iken toplantıya katılmış pay sahibinin toplantıdan sonra ve fakat kendisi dava hakkını kullanmadan payını devretmesi halinde yeni pay sahibinin dava hakkı olacak mıdır? Bu hususun çözümü dava hakkının paya mı yoksa pay sahipliğine mi bağlı bir hak olduğu tartışmasının sonucuna bağlıdır. Eğer dava hakkı paya bağlı bir haktır denirse yeni pay sahibi de, diğer şartları sağlaması koşulu ile dava açabilecektir. Yok eğer dava hakkının pay sahipliğine bağlı bir hak olduğu görüşü kabul edilirse dava hakkının üzerinde doğduğu pay sahibi tarafından kullanılması gerektiği söylenecektir. Bu son halde ise dava hakkının genel kurul kararının alındığı anda pay sahibi olunmasına bağlı olduğu sonucuna doğal olarak ulaşılabilecektir. KENDİGELEN de eserinde bu yönde fikir beyan etmiştir.¹⁹ Ancak Kanun'un pay devri tartışması dahi olmayan olağan durumlarda dahi toplantıya katılmayan pay sahibine dava açma hakkı tanınması karşısında bu fikrin isabeti tartışılmalıdır.

Başa dönülürse, ilk ihtimalde yani dava hakkının paya bağlı bir hak olduğu varsayımında²⁰yeni pay sahibi dava hakkını kullanmamış pay sahibinden

¹⁷ Fehiman Tekil, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1998, s.338

¹⁸ Abuzer Kendigelen, *İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliğinin Cüzi Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi*, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80.Yaş Günü Armağanı İstanbul 2001 s.307 dipnot 1

¹⁹ Kendigelen, 2001, s.322 vd

²⁰ Buna ilişkin açıklama makalenin esas konusunu oluşturan dava sırasında payın devredilmesi ihtimalinin tartışıldığı başlıkta yapılacaktır.

payı devraldıktan sonra eğer üç aylık süre dolmamışsa veya eski pay sahibi toplantıya katılmamış fakat iptal iddiası 446/1-b maddesine dayandırılmışsa süre sınırı aranmaksızın iptal davasını açabilecektir. KENDİGELEN ise böyle bir hakkın tanınmasının iptal davası açma hakkının kötüye kullanılmasına yol açabileceğini, uyanık pay sahiplerinin sırf iptal davası açma hakkını saklı tutmak adına karara muhalif kalacaklarını veya muhalif kalınmasa dahi olumsuz oy kullanan pay sahiplerinin bir kısım paylarının satın alınarak sonradan iptal davası açma hakkını elde edebileceklerini öne sürmüştür.²¹ Hemen belirtmek gerekir ki genel kurula katılıp da karara olumsuz oy kullanmamış pay sahibinin daha sonra muhalif bir pay sahibinin payını kısmen veya tamamen edinerek karara karşı iptal davası açması açıkça hakkın kötüye kullanılması olacağından dinlenemeyecektir. Diğer yandan kanun dahi karara muhalif kalınıp kalınmamasın ardında herhangi bir saklı amaç olup olmadığına bakmaksızın bu hakkı tanımıştır. Bu halde eski pay sahibinin kötü niyetle dahi olsa karara muhalif kalmasının önünde bir engel olmayıp bunun yeni pay sahibinin dava açma hakkının olmayışı şeklinde yorumlamak bizce doğru değildir. Sonuç olarak dava hakkının paya bağlı bir hak olduğu düşüncesi dikkate alınır 446/1-a maddesi çerçevesinde eski pay sahibinin toplantıya katılıp karara muhalif kalması ve üç aylık süreye uyulması yahut 446/1-b maddesinde gerekli şartların yerine getirilmesi halinde yeni pay sahibi karara karşı iptal davası açabilecektir.

Dava hakkının pay sahipliğine bağlı bir hak olduğu kabul edilirse genel kurul kararının alındığı sırada pay sahibi olmayan yeni pay sahibinin dava açma hakkının kabul edilebilmesine imkân yoktur.²² Bunun gerekçesi hukuki güvenlik ilkesi olmak gerekir. Gerçekten de belirli olmayan bir süre boyunca bir genel kurul kararını iptal tehdidi altında tutmak ekonomik ve hukuki gerçeklerle bağdaşmayabilir. Ancak, payın devredilmediği hallerde dahi kararın alındığı sırada pay sahibi olan kişinin 446/1-b maddesine dayalı olarak her zaman dava açma hakkı olacaktır. İleride ayrıntılı açıklamayı yapacak olmakla birlikte öne sürülen bu gerekçenin yerinde olmadığını, eğer şartları gerçekleşmişse yeni pay sahibinin de dava açma hakkının kabul edilmesi düşüncesinden yanayız.

3.3 Dava Açmış Pay Sahibinden Pay Devralan Yeni Pay Sahibinin Davaya Devam Edip Edemeyeceği

Yukarıdaki başlıkta sorun sadece iptal davası açma hakkının paya yahut pay sahipliğine dayalı bir hak olup olmadığı noktasında toplanmaktaydı. Fakat, bu başlıkta inceleyeceğimiz ve makalemizin esasını oluşturan sorunun çözümü bu kadar kolay değildir. Zira bu hususta aynı şekilde iptal davası açma

²¹ Kendigelen, 2001 s.325

²² Aynı yönde, Tekil 1998, s.338

hakkının paya mı pay sahipliğine mi bağlı olduğu sorununun ele alınacak olmasının yanında davada taraf değişikliğinin mümkün olup olmaması, usûl hukuku açısından dava konusunun ne olduğu pay devrinin bu kapsama girip girmeyeceği, iptal davası açan pay sahibinin menfaatinin kapsamını ne olduğu konularının da açıklığa kavuşturulması gerekir. Ancak öncelikle çözüme ulaşma noktasında sorunun tarifini net bir şekilde ortaya koymak gerekir.

Bir önceki başlıkta dava açılmadan önce pay devrinin hükümleri incelenmişti. Burada ele alınacak sorun ise anonim şirket genel kurul kararı alındığı sırada pay sahibi olan, Kanun'un 446.maddesindeki şartlara uyarak karara karşı iptal davası açmış olan pay sahibinin payını dava devam ederken bir başkasına devretmesi halinde yeni pay sahibinin davaya devam edip edemeyeceği, bu arada davanın taraf sıfatı yokluğundan reddedilip reddedilemeyeceğidir. Bu noktada hukuk usulü çerçevesinde davacı tarafın değişme imkanının olup olmadığı sorununun öncelikle açıklanması buna bağlı olarak dava konusunun devrinin pay devrini kapsayıp kapsamayacağı, bunun ardından iptal davası açma hakkının paya mı pay sahipliğine mi bağlı bir hak olduğu bu arada pay sahibinin menfaatinin kapsamının ne olduğu hususlarının açıklanması gerekecektir.

3.3.1 Davada Taraf Değişikliği ve Özel Olarak Davacı Tarafın Değişmesinin Mümkün Olup Olmadığı

Hukuk usulümüzde taraf değişikliği Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 124. maddesinde öngörülen tarafta iradi değişiklik ve 125. maddesinde öngörülen dava konusunun devri kurumu ile düzenlenmiştir. 124. madde davacının karşı tarafta yapacağı değişiklik ile ilgili olup konumuz dışındadır. Ele aldığımız konu açısından uygulama alanı bulacak hüküm davacının da değişmesini sağlayabilecek olan 125.madde hükmüdür. Buna göre;

(1) Davanın açılmasından sonra, davalı taraf, dava konusunu üçüncü bir kişiye devrederse, davacı aşağıdaki yetkilerden birini kullanabilir:

a) İsterse, devreden tarafta olan davasından vazgeçerek, dava konusunu devralmış olan kişiye karşı davaya devam eder. Bu takdirde davacı davayı kazanırsa, dava konusunu devreden ve devralan yargılama giderlerinden müteselsilen sorumlu olur:

b) İsterse, davasını devreden taraf hakkında tazminat davasına dönüştürür.

*(2) Davanın açılmasından sonra, dava konusu davacı tarafından devredilecek olursa, devralmış olan kişi, görülmekte olan davada davacı yerine geçer ve dava kaldığı yerden itibaren devam eder. (Ek cümle:22/7/2020-7251/11 md.)
Bu takdirde dava davacı aleyhine sonuçlanırsa, dava konusunu devreden ve devralan yargılama giderlerinden müteselsilen sorumlu olur.*

Bu hüküm eski usûl kanunumuzun 186.maddesinden 2.fıkrası itibariyle ayrılmaktadır. Gerçekten de eski kanun döneminde davacının dava konusunun devri ile değişmesi öngörülmemiştir. Açıkça öngörülmeyen bu kuruma karşılık Yargıtay'ın uygulaması da aynı yönde olmuştur.²³ 6100 sayılı Kanun'un getirdiği değişiklikle beraber dava sırasında dava konusunun devredilmesi halinde devralan başkaca bir işleme veya karşı tarafın rızasına gerek olmaksızın davacının yerine geçerek davaya devam edebilecektir. Dava konusunun davacı tarafından üçüncü kişiye devri halinde, devralan üçüncü kişi davalının rızasına gerek olmaksızın dava konusunu devretmiş olan davacının yerine geçerek onun hak ve yetkilerini kullanır (m.125/2). Dava konusunu devralan kimsenin yeni davacı olarak davaya katılma iradesi bir şekle tabi değildir; duruşmada davayı sürdürme iradesini göstermesi yeterlidir.²⁴ Her ne kadar MERİÇ eserinde davacı tarafta değişikliğin mümkün olmadığını öne sürse de²⁵ burada bahsedilen davacı tarafın, herhangi bir kanuni veya sözleşmesel gereklilik olmaksızın salt iradi yolla değiştirilmesidir. Aynı şekilde teknik anlamda davada iradi taraf değişikliğinin ancak davalının dava dilekçede yanlış gösterilmesi halinde mümkün olacağı ortaya konmuştur.²⁶ Bir kimsenin açılmış bir davaya, asli müdahale imkanı hariç olmak üzere davacı yanında veya onun yerine geçmek üzere dahil olması mümkün değildir. Kaldı ki yazar aynı eserinde dava konusunun devri hususunda görüşümüzle paralel bir sonuca varmış ve dava konusunu devralan kişinin davacıya kaim olarak davaya devam edebileceğini ortaya koymuştur.²⁷ Ancak yine de dava konusunu devralan kişinin şeklen davacı yerine geçebilmesi için yargılamaya katılıp davaya devam iradesini ortaya koyması gerekir.²⁸ Yine daha önce konuya dair fikirlerini

²³ Yavuz Alangoya, Medenî Usûl Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2012 s.307

²⁴ Hakan Pekcanitez – Hülya Taş Korkmaz, Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2017, s.621

²⁵ Nedim Meriç, Medenî Usul Hukukunda Tasarruf İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara: 2011 s.147)

²⁶ Tolga Akkaya, *Medenî Usul Hukukunda İradi Taraf Değişikliği(HMK m.124)* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 897-941 (Basım Yılı: 2015) Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, s.899

²⁷ Meriç, 2011 s.162

²⁸ Hülya Taş Korkmaz, Medenî Usul Hukukunda İradi Taraf Değişikliği, Yetkin Yayınları, Ankara: 2014, s.126-127

zikrettiğimiz KENDİGELEN'in eseri de eski kanun döneminde yazıldığından pay devri halinde devralan yeni pay sahibinin davaya devam edemeyeceğine dair iddiasının temellerinden biri olan “*usûl hukukumuzda davacı tarafın değişebileceğini öngören bir düzenleme bulunmaması*” düşüncesi tartışmalı olmaktan çıkmış ve HMK'nın 125.maddesi çerçevesinde dava konusunun devri halinde davacı tarafın değişebilmesi mümkün hale gelmiştir. Bu halde dava konusunun kapsamının tayini ve anonim şirket pay devrinin bu kapsama girip girmeyeceğinin tartışılması gerekmektedir.

3.3.2 Dava Konusunun Devri ve Pay Devrinin Bu Kapsama Girip Girmeyeceği

HMK'nın 125/2 maddesi müddeabihin devrinden bahsetmektedir.²⁹ Müddeabih yani dava konusu kısaca davadaki usuli anlamda talebin konusunu oluşturan hak veya şeydir. Bu hak veya şey davacının öne sürdüğü talep sonucu ile sıkı sıkıya bağlıdır³⁰ Yine uyuşmazlık konusu kavramı ile zaman zaman aynı anlamla kullanılmakla birlikte uyuşmazlık konusu dava konusu kavramını da içine alan daha geniş bir kavramdır. Bu sebeple dava konusu ile aralarındaki sınırı çizmek zordur.³¹ Bu anlamda dava konusunu dava ile elde edilmeye çalışılan hak veya kazanım; uyuşmazlık konusunu ise bu hakkın – mümkün olduğu ölçüde- bağlı olduğu mal veya şey olarak ayrılması mümkündür. Dava konusu salt usuli bir talebin ileri sürülmesiyle uyuşmazlık konusu ise dava konusu edilen mal veya hak üzerindeki hukuki ilişkiye dayanan maddi hukuk temelli bir kavramdır.³² Bu hakkın veya şeyin dava sırasında bir başkasına devri sonrası usûl kanunumuz devralan kişiye davaya devam etme olanağı sağlamıştır. Her davanın konusunu oluşturan hak veya şeyin devredilip devredilemeyeceği yahut farklı bir ifade ile devredilen hak veya şeyin gerçekten dava konusunu oluşturup oluşturmadığının neye göre belirleneceği hususunun açıklığa kavuşturulması gerekir. Bu kapsamda tartışacağımız husus anonim şirket payının devrinin genel kurul kararının iptali davasında dava konusunun devri kapsamına girip girmeyeceğidir. Sorun genel kurul kararının iptali davasının müddeabihinin tayinidir. Anonim şirket payının bu davanın “konusunu” oluşturduğunu söylemek zordur. Zira ne şeklen ne de madden bu pay davaya konu edilmemekte, davadaki talep sonucunda paya ilişkin bir iddia yer almamaktadır. Anonim şirket genel kurul kararına karşı açılan iptal davalarında dava konusunun genel kurul kararı olduğu

²⁹ Ancak Pekcanitez - Taş Korkmaz , eserlerinde bu kurumu tarafta kanuni değişiklik kapsamında ele almaktadırlar. Pekcanitez – Taş Korkmaz, 2017 s.621

³⁰ Meltem Ercan Özler, Medenî Usul Hukuku'nda Dava Konusu, On İki Levha Yayıncılık Ankara:2019, s.114,

³¹ Özler, 2019, s.118

³² Özler, 2019, s.141

öne sürülmüştür.³³ Buradan hareketle “konusu” genel kurul kararı olan bir davada dava konusunun devri kurumunun nasıl uygulanacağı tartışma konusu olmuştur. Bu kapsamda KURU dava konusunun devri kurumunun bu dava bakımından uygulanamayacağını öne sürmüştür.³⁴ Öncelikle belirtmek gerekir ki her davanın bir “*müddeabihe*” sahip olduğu, HMK m.125 hükmünün de ne lafzından ne de ruhundan belirli davalar için uygulanacağına ilişkin bir anlamın çıkartılamayacağı düşünüldüğünde dava konusunun devri kurumunun anonim şirket genel kurul kararının iptaline ilişkin davalarda uygulanmasına engel bir durum yoktur. Burada sorun adı geçen davada dava konusunun devrinin kapsamının belirlenmesidir.

Yukarıda genel kurul kararının iptali davasının bir inşâî dava olduğu belirtilmişti. Yani bu dava ile davacı bir inşâî hakkı kullanmaktadır. Borçluluk veya bir sözleşmenin tarafı olma gibi, yenilik doğuran hak sahibinin daha önceden mevcut olan bir hukuki konumdan bağımsız olan yenilik doğuran haklara bağımsız yenilik doğuran haklar (bağımsız inşâî haklar) denir. Sayıları fazla olmayan bağımsız yenilik doğuran hakların kural olarak devredilmesi mümkündür. Buna göre bağımsız yenilik doğuran hakkın devredilememesi, bunun ancak açıkça yasaklanmış olması durumunda söz konusu olabilir. Örneğin, sözleşmesel önalım hakkı, bağımlı bir yenilik doğuran hak ve devredilebilir. Buna göre, önalım hakkına konu olan taşınmazın inşâî dava sırasında bir başka kişiye satılması hâlinde, dava konusunun devrinin düzenlendiği hüküm (HMK m.125) uygulanır.³⁵

Hak sahibinin daha önceden sahip olduğu bir hukuki konum ile ilişkili olarak mevcut olan yenilik doğuran haklara, bağımlı yenilik doğuran haklar (bağımlı inşâî haklar) denir. Sayıca daha çok olan bağımlı yenilik doğuran haklar ise tek başlarına devredilemezler. Bu tür yenilik doğuran haklar, hak sahibinin başka hak ve yükümlülükleriyle bağlantılı bir nitelik taşımaktadırlar. Öyle ki, bu bağımlılık ilişkisinde asli durumda bulunan, bu söz edilen hak ve yükümlülükler olup, bunlarla bağımlı olan yenilik doğuran hak tâli ve tâbi bir karakter taşımaktadır. Bunun sonucu olarak, bağlı olduğu asıl hak ve yükümlülüğün dışında hukuki bir değeri ve etkinliği bulunmayan yenilik doğuran hakkın, ayrı olarak, tek başına devri söz konusu olamayacak ve inşâî hak ancak asıl hak, yükümlülük ya da sözleşme ilişkisi veya mal ile birlikte devredilebilecektir. Eğer asıl hakkın devri mümkün değilse, bunlara bağlı olan inşâî hakkın devri de imkânsız olacaktır.³⁶ İşte anonim şirket genel kurul kararına karşı açılan iptal davası da bağımlı inşâî hakkın kullanılmasıdır ve bu hak anonim şirket payına bağlıdır. Nitekim dava açma hakkının kural olarak pay

³³ Kendigelen, 2001, s.328

³⁴ Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.III, İstanbul 2001 s.2697 vd

³⁵ Levent Börü, Dava Konusunun Devri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012 s.208

³⁶ Börü, 2012, s.209

sahibine tanındığı düşünüldüğünde bu inşai hakkın paya bağlı olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Hal böyleyken anonim şirket genel kurul kararının iptali davalarında dava konusunun devri müessesesinin uygulanmasına engel bir durumun olmadığı, bu davalarda dava konusu kavramının net bir şekilde tespit edilemediği ve fakat bu dava ile kullanılan bağımlı inşai hakkın anonim şirket payına bağlı olduğu göz önüne alındığında bu payın bir başkasına devri halinde dava konusunun devrinin gerçekleştiğini kabul etmek gerekir kanaatindeyiz.

3.3.3 İptal Davası Açma Hakkının Paya Mı Yoksa Pay Sahipliğine Bağlı Bir Hak Mı Olduğu Sorunu

Çalışmanın süregelen bölümlerinde iptal davasının açılabilmesi, dava açılmadan veya dava açıldıktan sonra pay devrinin ne anlama geleceği üzerinde durulmuştu. Yine gerek çalışmanın giriş kısmında gerekse bir önceki başlıkta iptal davası açma hakkının bir inşai hakkın kullanılması niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Şimdi ele alacağımız husus ise bu hakkın pay sahipliğine bağlı bir hak mı yoksa paya bağlı bir hak mı olduğu sorunudur. Bu hususun halli şu bakımdan önemlidir: Eğer bu hakkın pay sahipliğine bağlı bir hak olduğu sonucuna varılırsa payın devri açılmamış bir iptal davasının açılmasını, açılmış bir davanın da devamını engelleyecektir. Zira dava açılmadan önce pay sahipliği yitirildiğinde yeni pay sahibi genel kurul kararı alındığında pay sahibi olmadığından dava açamayacak, dava açıldıktan sonra payın devredilmesi halinde ise iptal davası açma hakkına sahip pay sahibinin dava ile ilişkisi kesildiğinden davanın devamına imkân olmayacaktır. Eğer bu hakkın paya bağlı bir hak olduğu sonucuna varılırsa pay sahipliğinin zamanına bakılmayacak, payın devri ile paya bağlı hakkın da devredilmesi sonucu gerek henüz açılmamış bir davanın şartları varsa açılması imkânı olacak hem de açılmış bir davanın yeni pay sahibi tarafından devam ettirilmesi mümkün olacaktır.

Şimdiye kadar görüşlerine yer verdiğimiz ve bu konuda özel olarak çalışma yapan yazarlardan gerek MOROĞLU gerekse KENDİGELEN bu hakkın pay sahipliğine bağlı bir hak olduğunu belirtmiştir.³⁷ Ancak biz bu hakkın pay sahipliğinden önce paya bağlı bir hak olduğunu düşünmekteyiz. Zira anonim şirket bir sermaye şirketi olup amacı bünyesinde barındırdığı kişilerin ekonomik menfaatlerini geliştirmek ve büyütme. Anonim şirketlerde ekonomik menfaat bir bütün olarak şirket payında mündemictir. Yani esas ekonomik değeri ifade eden şirket payıdır. Bu anlamda bu payın korunmasına ilişkin öngörülmüş haklar da bu payın ekonomik değerine dahildir. Açık bir ifade ile bir inşai hak olan iptal davası açma hakkı esasında payın ekonomik geleceğini korumaya yönelik olup payda mündemich bulunan ekonomik

³⁷ Kendigelen, 2001, s. 323 vd. - Moroğlu, 2009 s.155 vd

değerin içinde yer almaktadır. Bu iptal davası ile şirketin ve dolayısıyla payın ekonomik değerinin zarar görmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Payın tedavül ettirilebiliyor oluşu da aynı zamanda bu payda içkin bulunan her türlü ekonomik değer ve hakkın da tedavülünü mümkün kılmalıdır.

Tüm bu açıklamalarla birlikte usûl kanunumuzla açılmış bir davada açıkça davacının da değişebileceğinin hüküm altına alındığı, anonim şirket genel kurul kararının iptali davalarında da dava konusunun devredilebileceği ve pay devrinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği, iptal davası açma hakkının da bu paya bağlı bir hak olduğu sonucuna ulaşılmıştı. Buradan hareketle pay sahibi tarafından usulüne uygun şekilde açılmış olan bir iptal davası sırasında davacının payını bir başkasına devretmesi halinde ilk olarak HMK 125/2.maddesi gereğince davacı tarafın dava sırasında değişmesi ve bu arada dava konusunu devralan şahsın davaya devam edebileceği; ikinci olarak iptal davasının dava konusunun paya bağlı bir inşâi hak olmakla bu payın devrinin dava konusunun devri kurumunun uygulanmasına imkan verdiği; son olarak üçüncü şahsın müddeabihi devralan konumda olmakla davada taraf sıfatının ve bu arada dava hakkının payın ekonomik bütünlüğüne dahil bir hak olmakla yeni pay sahibinin davaya devam etmekte hukuki ve ekonomik menfaatinin bulunduğu hususları göz önüne alınarak payı dava sırasında devralan yeni pay sahibinin davaya devam edebileceğinin kabulü gerektiği sonucuna ulaşmak gerekecektir. Gerçekten de Yargıtay da yerel mahkemenin ilamına ilişkin verdiği bozma kararında “*davaya devam edilebilmesi için yeni pay sahibinin sahiplik sürecinin kesinleşmesinin beklenmesine*” değinmiş ve örtülü de olsa yeni pay sahibinin davaya devam edebileceği yönünde görüş oluşturmuştur.³⁸ Yine öğretilerde ERİŞ Yargıtay kararına dayanarak aynı yönde görüş bildirmiştir.³⁹ Biz de gerek davanın ve dava konusunun devrine ilişkin yukarıdaki açıklamalarımız gerekse esasen kanunda ve yüksek yargı uygulamasında devralan pay sahibinin davaya devamını engeller bir hükmün olmadığı göz önüne alınarak dava açan pay sahibinden pay devralan şahsın davaya devam edebileceğini düşünüyoruz.

SONUÇ

Ekonomik sistemin önemli unsurlarından olan sermaye şirketlerinden anonim şirketlerin kendi ekonomik yapısını idame ettirmek üzere karar organı olan genel kurul ve yürütme organı olan yönetim kurulu bulunmaktadır. Karar organı olan genel kurulun kararlarının denetimi ise açılacak butlanın tespiti ve iptal davaları yoluyla sağlanacaktır. Bu denetimde ise aslolan kararların iptal edilebilirliğidir; butlan ve yokluk yaptırımları ikincil yaptırımlardır. İptal davası ise kural olarak pay sahiplerinin belirli şartlar altında açabildiği inşâi

³⁸ Yargıtay 11. HD 31.03.1997 tarih 1902/2319 sayılı bozma kararı, aktaran Kendigelen s.316

³⁹ Gönen Eriş, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995 s.450

bir davadır. Pay sahibinin inşai hakkını kullandığı bu dava ise paya bağlı inşai hakkın kullanılmasından ibaret olup diğer hükümler gibi dava konusunun devri hükümleri de bu kapsamda uygulama alanı bulacaktır. Eski usul kanunu döneminde farklı hükümlere tabi olan dava konusunun devri müessesesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 125.maddesi ile kısmen de olsa değişikliğe uğramış ve davacı tarafın da dava sırasında değişebilmesine açıkça olanak tanımıştır. Bu husus ise açılmış bir davadaki husumet ehliyeti açısından oldukça önemlidir. Nitekim açılmış bir iptal davasının da dava konusunun devri müessesesi ile birlikte değerlendirilmesini gerektirir hallerin ortaya çıkması halinde husumet ehliyeti ve bu arada davanın usulden reddedilip edilmeyeceği gündeme gelecektir. Buna göre iptal davasını açan pay sahibinin payını devretmesi halinde dava konusunun devri müessesesinin uygulanıp uygulanmayacağı ve bu arada devralan yeni pay sahibinin husumet ehliyetine sahip olup olmayacağı tartışmalıdır. Bugüne kadar bir çok yazar devredilen payın dava konusunu oluşturmadığından bahisle dava konusunun devri müessesesinin iptal davasında uygulanamayacağını, bir an için aksi düşünülse dahi dava konusunun devri yoluyla tarafın değiştirilmesinin ancak davalı için öngörüldüğünü bu sebeple davacının pay devri halinde iptal davasının yeni pay sahibi ile devam edemeyeceğini öne sürmüşlerdir. Yeni HMK 125/2.maddesi hükmü ile davacının dava konusunun devri yoluyla değiştirilemeyeceği iddiası tamamen ortadan kalkmıştır. Diğer yandan iptal davasının inşai bir hakkın kullanıldığı bir dava türü olduğu, bu inşai hakkın paya bağlı bağımlı bir inşai hak türü olduğu, kanunda da aksine bir hüküm olmadığı dikkate alındığında iptal davasında da pay devri yoluyla dava konusunun devri müessesesi uygulanabilecektir. Bu halde dava açıldıktan sonra pay sahibinin payını devretmesi halinde payı devralan yeni pay sahibi iptal davasına aynı şekilde devam edebilecek, davanın usulden reddi yoluna gidilemeyecektir.

KAYNAKÇA

- Akkaya Tolga, Medenî Usûl Hukukunda İradi Taraf Değişikliği(HMK m.124) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 897-941 (Basım Yılı: 2015) Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan,
- Alangoya Yavuz, Medenî Usûl Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2012
- Arslanlı Halil, Anonim Şirketler, 1960
- Başpınar Veysel, Borç Sözleşmelerinin Kısmî Butlanı,(tez) Ankara 1998
- Börü Levent, Dava Konusunun Devri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012
- Ercan Özler Meltem, Medenî Usûl Hukuku'nda Dava Konusu, On İki Levha Yayıncılık Ankara: 2019
- Eriş Gönen, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995

- Eriş Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, 3.Baskı, C.2 Ankara 2004
- İmregün Ertürk, Anonim Ortaklıklar, İstanbul :1989
- Kendigelen Abuzer, *İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliğinin Cüzi Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi*, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80.Yaş Günü Armağanı İstanbul 2001
- Kendigelen Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994
- Kuru Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.III, İstanbul 2001
- Moroğlu Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul:2009
- Meriç Nedim, Medenî Usûl Hukukunda Tasarruf İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara: 2011
- Pekcanitez Hakan, – Atalay Oğuz, - Özokes Muhammet, - Medenî Usûl Hukuku, Ankara:2011
- Pekcanitez Hakan – Taş Korkmaz Hülya, Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2017
- Poroy Reha- Tekinalp Ünal,- Çamoğlu Ersin, Ortaklıklar Hukuku 9.bası, İstanbul 2003
- Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara: 2017
- Taş Korkmaz Hülya, Medenî Usûl Hukukunda İradi Taraf Değişikliği, Yetkin Yayınları, Ankara: 2014
- Tekil Fehiman, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1998

